

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد همه سر به سر تن به کشتن دهیم
بدین بوم و برزنده یک تن مباد از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

عارف عزیز گذرگاه- انجمن فرهنگ افغانستان - انتشارات بامیان

۰۴ سپتمبر ۲۰۱۴

یک سند تاریخی

به مناسبت نود و پنجمین سالگرد استرداد استقلال کشور

مجله علم و هنر به سرپرستی

ابوالقاسم وثوق مهندس

جدی و دلو ۱۳۰۶

جنوری و فیبروری ۱۹۲۸

برلین - لیبزیگ

این مجله از طرف دوستان ایرانی در

آن زمان به نشر می رسید در شماره

۳ صفحه اول دوم و سوم آن عنوان

بلند بالای

مژدگانی بزرگ

تشریف فرمائی اعلیحضرت امان الله

خان به آلمان

با قلم درشت نوشته شده، و با چاپ

عکس هائی از شاه امان الله پادشاه

افغانستان و ملکه ثریا، مقاله را ادامه

داده است.

شماره ۳ (سال اول)
برن - لیبزیگ

مجله فنی و اقتصادی و ادبی

مؤسس: ابوالقاسم وثوق مهندس

صدی و پنجاهم
ژانویه و فوریه ۱۹۴۸

مندرجات

۱ - قسمت فارسی

- ۱ - مژدگانی بزرگ ...
- ۲ - لزوم از دیار تروتسکی ...
- ۳ - استفاده از آشپزخانه ...
- ۴ - دولت و اقتصاد ملی ...
- ۵ - کتاب «راه تو» ...
- ۶ - دولت متحده امریکای شمالی صرفاً دنیا است ...
- ۷ - نبرد زمانه اری دنیا ...
- ۸ - موجودی طلا در دنیا ...
- ۹ - جایش تویپ و تکنیکلاد اداری آن ...
- ۱۰ - طبع آزادی (۲) ...
- ۱۱ - فرهنگ صنایع و فنون (جزوه ۳) ...
- ۱۲ - توضیح مهم ...

۲ - قسمت فرانسه و آلمانی

- ۱ - ظهور متون ایرانی بود (فرانسوی) ...
- ۲ - پشهاد دولت ایران راجع بخرید گورده آهن ذوب کنی و لوازم خانه سازی

مژدگانی بزرگ

تشریف فرمائی اعلیحضرت امان الله خان بآلمان

امیر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن مقدمش یارب مبارک باد بر سرو و سمن

مژدگانی بزرگ

تشریف فرمائی اعلیحضرت امان الله خان به

آلمان

امیر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن

مقدمش یارب مبارک باد بر سرو و سمن

درین روزگاران نوروز و ایام

فیروز جوان بخت و جوان تخت مملکت

افغانستان خسرو ارجمند و شهریار خردمند

اعلیحضرت امان الله خان چون مهر تابان و

آفتاب درخشان در آسمان اروپا جلوه گر

گشته و دل و جان هواداران آن مرز و بوم

قدیمی را که همواره سرزمین شجاعت و

اصالت بوده از زلال نشاط و شمع سرشار

و به غنچه امیدواری پربار نموده است.

اعلیحضرت امان الله خان پادشاه معظم افغانستان
بناسبت تشریف فرما بآلمان
(فوراً ۱۹۲۸ میلادی)

در این روزگاران جوان بخت و جوان تخت ارجمند و شهریار خردمند چون مهر تابان و آفتاب جلوه گر گشته و دل و بوم قدیمی را که همواره پرده از زلال نشاط و شمع بر بار نموده است.

اینک پس از طی هابوی بشهر بران نزول افغانستان که میتوان آرا از نامید بدیدن پروس اروپا امان الله خان بخاکی قدم کساری خستگی ناپذیر فردیک بزرگ در مدت و اسبابی که امروزه برای ممالک موجود است و در نباشت از فقر و ذلت بسامراج اولیه عظمت و بیروز ایام مملکت عظیم امروزه در ناف اروپا پرچم دانش و پیش گریده است. ما مشرق زمیناندا بیچون سجد شکر بجای قورنها بیچارگی و نا امیدی طرف فرصت ترقی و دیگر مردان زنده و قوی الهی مخصوصاً برای انجام بلند تدارک نموده فضل

نوروز و ایام فیروز پادشاه مملکت افغانستان خسرو اعلیحضرت امان الله خان درخشان در آسمان اروپا جان هواداران آن مرز سر زمین شجاعت و اصالت سرشار و بجنه امیدواری

مراحل دور و دراز مویک اجلاس فرموده است. لحاظ چند پروس آسیا آمده است. اعلیحضرت منهد که بهمت و قدار یک شاهزاده دانا یعنی اندک و با فقدان وسایل پیشرفت و ترقی ملل و آن ازمنه هنوز وجود خلاصی پیاخته و قدم سیدت و رستگاری نهاد الشان آلمان گردید که دار توانای علم و فن و

نیز سزد که بدرگاه خالق آوریم که مارا هم پس از یکباره بدون انتظار از یک رستگاری آزاد و از طرف پناجی که گونی مشیت این مقصود عالی و منظور فرموده است.

اگر از یکطرف وضع طبیعی و اجتماعی مملکت و ملت افغانستان را که در ناف آسیا و در جانی واقع شده که باد صبا نیز نسیم جان بخش ترقیات فرنگستان را بدانجا رساند و از طرف دیگر اقدامات بزرگ اساسی و تجلیات روشن و درخشانی را که در مدت اندک از طرف شخص اعلیحضرت امان الله خان به ظهور پیوسته در نظر بگیریم به طور عیان و به نحو آشکار مسلم خواهد گردید که موهبات مخصوص عالم بالا و فیوضات خداوند توانا شامل افراد آن مملکت، خصوصاً و تمام ممالک مشرق زمین گردیده است. چه بدیهی و غیر قابل انکار است که امروزه اگر یکی

اینک پس از طی مراحل دور و دراز مویک همایونی به شهر برلن نزول اجلاس فرموده است. افغانستان که

می توان آن را از لحاظ چند، پروس آسیا نامید به دیدن پروس اروپا آمده است. اعلیحضرت امان الله خان به خاکی قدم

می نهد که به همت و فداکاری خستگی ناپذیر یک شاهزاده دانا یعنی فردیک بزرگ در مدت اندک و با فقدان وسایل و

اسبابی که امروزه برای پیشرفت و ترقی ملل و ممالک موجود است و در آن ازمنه هنوز وجود نباشت از فقر و ذلت

خلاصی یافته و قدم به مدارج اولیه عظمت و سیدت و رستگاری نهاد و به مرور ایام مملکت عظیم الشان المان گردید

که امروزه در ناف اروپا پرچمدار توانای علم و فن و دانش و پیش گریده است.

ما مشرق زمینان را نیز سزد که به درگاه خالق بیچون سجد شکر به جای آوریم که مارا هم پس از قورنها

بیچارگی و ناامیدی یکباره بدون انتظار از یک طرف فرصت ترقی و رستگاری آزاد و از طرف دیگر مردان زنده و

قوی پنجه ای که گونی مشیت الهی مخصوصاً برای انجام این مقصود عالی و منظور بلند تدارک نموده تفضل فرموده

است.

اگر از یک طرف وضع طبیعی و اجتماعی مملکت و ملت افغانستان را که در ناف آسیا و در جایی واقع شده که

باد صبا نسیم جان بخش ترقیات فرنگستان را بدانجا نمی تواند برساند و از طرف دیگر اقدامات بزرگ اساسی و تجلیات

روشن و درخشانی را که در مدت اندک از طرف شخص اعلیحضرت امان الله خان به ظهور پیوسته در نظر بگیریم

به طور عیان و به نحو آشکار مسلم خواهد گردید که موهبات مخصوص عالم بالا و فیوضات خداوند توانا شامل افراد

آن مملکت، خصوصاً و تمام ممالک مشرق زمین گردیده است. چه بدیهی و غیر قابل انکار است که امروزه اگر یکی

از ممالک مزبور را از نعمات

پیشرفت و ترقی و تعالی نصیبی حاصل گردد، دیگران هم از آن بهره دار و برخوردار خواهند بود.

اعلیحضرت امان الله خان

به فکر صائب و رأی زرین، نه فقط عزم همایونی خود را به ترویج و تعمیم ترقیات مادی و ظاهری جزم فرموده اند، بلکه همای فکری بلند و خرد مستطاب ایشان شهبال به کشور عوالم تمدن حقیقی نیز کشوده و نمی گذارد ادنی قدمی آزادانه به جانب رستگاری و بزرگواری برداریم هدف آرزو و جبه همت شاهانه خود

قرار داده اند و اقداماتی که درین زمینه فرموده اند، با کوتاهی مدت لاجرم در چمن اقبال این دولت به زودی برومند گردیده از شاخها کشیده و شکی نیست که بر شیرین خواهد داد.

اعلیحضرت امان الله خان

درخشانی که در مدت اندک از طرف شخص شخص اعلیحضرت امان الله خان بظهور بیوست در نظر بگیریم بطو عیان و بنحو آشکار مسأله خواهد گردید که موهبات مخصوص عالم بالا و فیوضات خداوند توانا شامل افراد آن مملکت خصوصاً و تمام ممالک اسلامی مشرق زمین گردیده است چه بدی و غیر قابل انکار است که امروزه اگر یکم از ممالک مزبوره را از نعمات پیشرفت و ترقی و تعالی نصیبی حاصل گردد دیگران هم از آن بهره دار و برخوردار خواهند بود.

اعلیحضرت امان الله خان ب فکر صائب و رأی زرین نه فقط عزم همایونی خود را ب ترویج و تعمیم ترقیات مادی و ظاهری جزم فرموده اند بلکه همای فکری بلند و خرد مستطاب ایشان شهبال بکشور عوالم تمدن حقیقی نیز کشوده و دفع اوهام و خرافات را که از هر طرف و هر سو مانند تار عنکبوت بر دست و پای ما اهالی مشرق زمین پیچیده و نیکبندار و بزرگواری برداریم هدف آرزو و اقداماتی که در این زمینه فرموده اند این دولت بزودی برومند گردیده،

بشرین خواهد داد. ملک و ملت خود جان و روان تاز و فقط بقصد درک و اخذ وسایل و خوشگذرانی چنانکه متأسفانه عادت تشریف فرمای اروپا گردیده اند. این در تمام نشریات و جراید و مجلات خود بیرون نهاده تا امروز پیوسته مشغول و فنی اروپا بوده و در اینراه راستی فوق العاده مشهود داشته اند که کتم

سیمون راجع بسیاحت پطر کبیر پاریس پادشاه از فرط میل و شوقی که بکسب داری و تجارت و معارف و آداب گردید. این پادشاه در طریق طلب و همینکه موقعی برای کسب معلومات مزاحم حواس و مخل فکری ثبات یافتاد سوار شده و روان میگردد «پطر کبیر اعتنائی به «مد» و تجملات نامور حکومتی و تجارتی و علمی

علیا حضرت ملکه افغانستان که خدمات و جانشینهای فوق العاده در راه معارف و ترقی افغانستان و علی الخصوص علم و تربیت دختران افغانی نموده اند بیون شک در آینه مؤثرترین عامل پیشرفت و رستگاری ملک و ملت افغان خواهد گردید. الخ سزا که چله زنان مشرق زمین بودند یک چنین پیشقدم شجاعی مباحث نموده وجود محترم چنین نگاه و یکتا شاهان افغان را سر مشق خود قرار دهند.

ادی قدمی آزادانه بچاپ رستگاری و جبه همت شاهانه خود قرار داده اند با کوتاهی مدت لاجرم در چمن اقبال شاخها کشیده و شکی نیست که بر اعلیحضرت امان الله خان بکالبد دمیده و اینک نیز مانند پطر کبیر فقط سعادتتمندی ملت خود نه برای تعیش سلاطین و بزرگان مشرق زمین بوده پادشاه جوان کارداران و کارفرما چنانکه دیده میشود از دقیقه که قدم از مملکت معاینه و ملاحظه و مشاهده آثار علمی یک ثبات و استقامت خستگی ناپذیر نظیر آن دیده شده است.

مورخ مشهور فرانسوی سن-در سنه ۱۷۱۷ میلادی مینویسد: «این اطلاعات و معلومات راجع بمملکت امروز داشت طرف تحسین مردم پاریس معرفت از هیچ کاری روگردان نبود پیش میآمد چه بسا برای اینکه کسی اولین درشکه کرایه را که بدستش مورخ دیگر فرانسوی رامبو نامیده بود بی ثمر نمود و فقط بمطالعات مربوطه صنعتی مشغول بود. ملاقات شاهزادگان را بسامعه گذارند و بی چه بسا وارد دکان چرخ سازها و زرگرها شده و مدتها ن آنجا بسر میرد. بدین سربازهای عاجز رفته از آبگوشت آنها چشید و بیلامتی آنها جام گرفته دست بشانه آنها زده و دستها با آنها رفتار نمود». معروف است و قبحه که در مدرسه مشهور «سوریون» محسسه «ریشلیو» وزیر مشهور و کارداران لوئی سیزده پادشاه فرانسه را دید آنرا در آغوش کشید و گفت: «ایکاش میتوانستم نصف عمر مرا بدهم تا نصف دیگر را با دانش و کاردانی این شخص سلطنت نمایم».

ما و تمام کسانی که اعلیحضرت امان الله خان را میانشانند یقین قطعی داریم که میل و رغبت ایشان در اخذ و تعمیم و ترویج ترقیات اروپا در مملکت خود کمتر از پطر کبیر نیست و امیدواریم که همطور که زحمت و خدمات پطر کبیر اسامیر

به کالبد ملک و ملت خود جان و روان تازه دمیده و اینک نیز مانند پطر کبیر فقط و فقط به قصد درک و اخذ وسایل سعادتتمندی ملت خود نه برای تعیش و خوشگذرانی چنان که متأسفانه عادت سلاطین و بزرگان مشرق زمین بوده تشریف فرمای اروپا گردیده اند. این پادشاه جوان کارداران و کارفرما چنان که در تمام نشریات و جراید و مجلات دیده می شود از دقیقه ای که قدم از مملکت خود بیرون نهاده، تا امروز پیوسته مشغول معاینه و ملاحظه و مشاهده آثار علمی و فنی اروپا بوده و در اینراه به راستی یک ثبات و استقامت خستگی ناپذیر فوق العاده مشهود داشته اند که کمتر نظیر آن دیده شده است.

مورخ مشهور فرانسوی سن سیمون راجع به سیاحت پطر کبیر به پاریس در سنه ۱۷۱۷ میلادی می نویسد: «این پادشاه از فرط میل و شوقی که به کسب اطلاعات و معلومات داشت طرف تحسین مردم پاریس گردیده. این پادشاه در طریق طلب معرفت از هیچکاری روگردان نبود و همین که موقعی برای کسب معلومات پیش می آمد چه بسا برای این که کسی مزاحم حواس و مخل فکری نباشد اولین درشکه کرایه را که به دستش می افتاد سوار شده و روان می گردید». مورخ دیگر فرانسوی رامبو نام می گوید: «پطر کبیر اعتنائی به «مد» و تجملات بی ثمر ننمود و فقط به مطالعات مربوطه به امور حکومتی و تجارتی و علمی و صنعتی مشغول بود. ملاقات شاهزادگان را به مسامحه گذراند ولی چه بسا وارد دکان چرخ سازها و زرگرها شده و مدتها در آنجا به سر می برد. به دیدن سربازهای عاجز رفته از آبگوشت آنها چشید و به سلامتی آنها جام گرفته دست به شانه آنها زد و دوستانه با آنها رفتار نمود». معروف است وقتی

که در مدرسه مشهور (سوربون) مجسمه (ریشلیو) وزیر مشهور و کاردان لویی سیزدهم پادشاه فرانسه را دید آن را در آغوش کشید و گفت: «ایکاش می توانستم نصف عمرم را بدهم تا نصف دیگر را با دانش و کاردانی این شخص سلطنت نمایم».

ما و تمام کسانی که اعلیحضرت امان الله خان را می شناسند یقین قطعی داریم که میل و رغبت ایشان در اخذ و تعمیم و ترویج ترقیات اروپا در مملکت خود کمتر از پتر کبیر نیست و امیدواریم که همانطور که زحمات و خدمات پتر کبیر اساس عظمت و شکوه روسیه گردید، افغانستان نیز در نتیجه مساعی پادشاه ملت دوست خود و در پرتو همت و شهامت او به زودی درجات عالی ترقی و خوشبختی و رفاه نایل گردد.

کارکنان مجله «علم و هنر» از صمیم دل و جان و با یک خلوص نیت و صفای باطن برادرانه تبریکات و تهنیات بیریای خود را تقدیم ملت محترم و محبوب افغانستان به داشتن چنین پادشاه رعیت پرور و خسرو بزرگ و سرور بزرگواری داشته و یقین و ایمان کامل دارند که در کنف حمایت و مساعی این شهریان معظم به زودی به مراتب عالی سیادت نایل گردیده و همای سعادت ایشان به دام و ایام بهروزی و فیروزی به کام و شاخ و شوکت و کاخ دولتشان امین و مصون خواهد بود.

چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان
چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیان

خداوند این ذات شریف را برای آنها سالیان دراز در کمال قدرت و کامیابی محفوظ و مصون دارد که هم به ملک خود و هم به عالمیان و مخصوصاً به ملل مشرق زمین صدق این کلام بلند را ثابت فرمایند که «عسی الایان این بیرجعتن قوماً کالذی کانوا»!

از آنجائی که برای کارکنان مجله «علم و هنر» اطمینان کامل حاصل بود که این پادشاه فرخنده قبل از همه چیز ملت محبوب خود را اصل و اساس می دانند جسارۀ اول تبریکات و ادعیه خود را تقدیم ملت افغانستان که نزدیکترین و محبوب ترین برادران نژادی و کیشی ما ایرانیان هستند داشته و اینک با بیان نارسا و بنان ناتوان اجازت می طلبیم که مراتب تقدیرات و تمجیدات صادقانه خود و ملت ایران و ایرانیان مقیم اروپا را عموماً و ایرانیان ساکن المان را خصوصاً تقدیم پایگاه ذات همایونی داشته و از خداوند توانا و ایزد والا مسئلت نمائیم که در هر نیت و اقدامی یار و یاور و در همه جا و در همه وقت معین و حافظ وجود همایون اعلیحضرت شهریاری باشد.

از شجاعت و شهامت اخلاقی و اقدامات بزرگ و مؤثر اعلیحضرت همایونی و از مسئلتها و ادعیه قلبی خود و ملت ایران اگر بخواهیم از بسیار اندکی و از هزار یکی به زبان آوریم دامنه کوتاه این اوراق البته گنجایش نخواهد داشت و آنگهی چه جای ادعا و مسئلت است که شاه جهان را به حمدالله و المنه شادی و کامگاری همرخ و پیروزی و رستگاری همراکب است. پس دنباله مطلب را راجع به افغانستان و پادشاه محبوب آن به آینده خیلی نزدیک وعده داده و این ک ختم سخن را به بهترین ترجمان احساسات ایران و ایرانیان، لسان الغیب، خواجه شیرین سخن، حافظ شیراز و آگدار نموده و با او هم آواز شده به فال نیکو و شکوه میمون می سرانیم:

نوید فتح و بشارت به مهر و ماه رسید
کمال عدل به فریاد دادخواه رسید
جهان به کام دل اکنون رسد که شاه رسید
قوافل دل و دانش که مرد راه رسید
ز قعر چاه برآمد بر اوج ماه رسید

بیا که رایت منصور پادشاه رسید
جمال بخت ز روی ظفر نقاب انداخت
سپهر دور خوش اکنون زند که ماه آمد
ز قاطعان طریق این زمان شوند ایمن
عزیز مصریه رغم برادران حسود

کارکنان مجله «علم و هنر»

صفحة ۳

علم و هنر

شماره ۳

ظمت و شکوه روسیه گردید افغانستان نیز در نتیجه مساعی پادشاه ملت دوست خود و در یتو همت و شهامت او بزودی درجانه عالی ترقی و خوشبختی و رفاه نایل گردد.

کارکنان مجله «علم و هنر» از صمیم دل و جان و با یک خلوص نیت و صفای باطن برادرانه تریکات و تهنیت یاری خود را تقدیم ملت محترم و محبوب افغانستان بداشتند چنین پادشاه رعیت پرور و خسرو بزرگ و سرور بزرگواری نسا و یقین و ایمان کامل دارند که در کشف حمایت و مساعی این شهریار معظم بزودی بمراتب عالی سادت نایل گردیده های سعادتشان بدام و ایام بهروزی و فیروزی بکام و شاخ شوکت و کاخ دولشان امین و مصون خواهد بود

چه غم دیوار امرا که دارد چون توپشتیان

چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیان

مداوند این ذات شریفه را برای آنها سالیان دراز در کمال قدرت و کامیابی محفوظ و مصون دارد که هم بهمت خود و م بعلیان و مخصوصاً بهمل مشرق زمین صدق این کلام بلند را ثابت فرماید که «عی الا یام این برجنن قوماً کالذی کانوا» از آنجائیکه برای کارکنان مجله «علم و هنر» اطمینان کامل حاصل بود که این پادشاه فرخنده قبل از همه چیز ملت جوب خود را اصل و اساس میداندند چنانچه اول تریکات و ادعیه خود را تقدیم ملت افغانستان که نزدیکترین و محبوبترین ابدان زادی و کیشی ما ایرانیان هستند داشته و اینک با بیان نارسا و بنان نا توان اجازت مطیلم که مراتب تقدیرات تمجیدات صادقه خود و ملت ایران و ایرانیان مقیم اروپا را عموماً و ایرانیان ساکن آلمان را خصوصاً تقدیم بایکاه ذات بونی داشته و از خداوند توانا و ایزد و الامسالت نمایم که در هر نیت و اقدامی یار و یاور و در همه جا و در همه وقت بین و حافظ وجود هابون اعلیحضرت شهرداری باشد.

از شجاعت و شهامت اخلاقی و اقدامات بزرگ و مؤثر اعلیحضرت هابونی و از مسالنها و ادعیه قلبی خود و ملت ایران گر بخواهیم از بسیار اندکی و از هزار یکی بزبان آوریم دامنه کوتاه این اوراق البته گنجایش نخواهد داشت و انگهی «جای دعا و مسالت است که شاه جهان را بجمد الله و الله شادی و کامکاری همرخ و بیروزی و رستگاری هم کتاب ست. پس دنباله مطلب را راجع بافغانستان و پادشاه محبوب آن بآیه خلی نزدیک وعده داده و اینک ختم سخن را بهترین جهان احساسات ایران و ایرانیان، لسان الغیب، خواجه شیرین سخن، حافظ شیراز واکگذار نموده و با او هم آواز شده بقال ککو و شکوه میمون میسرانیم:

پسا که رأیت منصور پادشاه رسید

جمال یخت زروی ظفر سحاب انداخت

سهر دور خوشی اکنون زند که ماه آمد

ز قاطعان طریق این زمان شوند ایمن

عزیز مصر بر غم برادران حسود

کجاست صوفی دجال شکل ملحد کیش

امان دولت و ملت امین کشور و ملک

نوید فتح و بشارت بهر و ماه رسید

کمال عدل بریاد داد خواهر رسید

جهان بکام دل اکنون رسد که شاه رسید

قوافل دل و دانش که مرد راه رسید

ز قمر چاه بر آمد بر اوج ماه رسید

بگو بسوز که مهدی دین پناه رسید

ز فیض و جود الهی بارگاه رسید.

کارکنان مجله «علم و هنر»

اشخاصی که بیسکت و ملت افغانستان و واقع تاریخی دوره اخیر و مخصوصاً دوره سلطنت پادشاه کونی آن امان الله خان علامند هستند مقالات نقل و سودمند شماره آینه مجله را که بقلم اشخاص بسیار راجع باوضاع طبیعی و تاریخی و اقتصادی و اجتماعی و لسانی آن مملکت نوشته شده بخواهند.

اول سپتامبر ۲۰۱۴